

УДК 378:37.014(100)

DOI 10.32755/sjeducation.2026.01.009

ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ ПРАВА: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

Аніщенко Вікторія Олександрівна,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри формування та розвитку професійної компетентності персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України,
Інститут професійного розвитку, Пенітенціарна академія України
(14000, Україна, м. Чернігів, вул. Гонча, 34,
e-mail: oceansoulvik111@gmail.com)

ORCID: 0000-0002-5062-3789

Researcher ID: AAC-5442-2021

Scopus-Author: 5720-8032-016

Стаття присвячена аналізу сучасного стану реформування юридичної освіти в Україні, особливостям формування професійної компетентності магістрів права у країнах Європейського Союзу, Канаді та США.

Мета статті полягала у визначенні особливостей підготовки магістрів права в Україні, країнах Європейського Союзу, Великої Британії, США та можливості запозичення практичного досвіду формування професійної компетентності майбутніх юристів у вітчизняну педагогічну практику.

Проведено порівняльний аналіз освітніх програм країн Європейського Союзу, Великої Британії, Канади та США, що засвідчив різні моделі організації магістерських програм: від академічної спеціалізації в Німеччині та Франції до практико-орієнтованих і гнучких програм у Великій Британії і чіткого розмежування академічної і професійної підготовки в Канаді та США. Показано, що закордонний досвід характеризується високим рівнем інтеграції теорії та практики, застосуванням інноваційних методів навчання, розвитком інститутів наставництва та створенням умов для безперервного професійного розвитку юристів. Зроблено висновок про необхідність адаптації кращих міжнародних практик у вітчизняну систему юридичної освіти, зокрема у сфері практико-орієнтованого навчання та безперервного професійного розвитку юристів.

Ключові слова: *заклад вищої освіти, інноваційні та інтерактивні методи навчання, магістр права, магістерська програма, професійна компетентність, професійна підготовка, тенденції розвитку правової освіти, трансформаційні процеси, юридична освіта.*

TRAINING OF MASTERS OF LAW: INTERNATIONAL ASPECT

Anishchenko Viktoriia,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of Department of Formation and Development Professional
Competence of the Personnel of the State Criminal
and Executive Service of Ukraine,
*Institute of Professional Development,
Penitentiary Academy of Ukraine,
(34 Honcha Street, Chernihiv, 14000, Ukraine,
e-mail: oceansoulvik111@gmail.com)*
ORCID: 0000-0002-5062-3789
ResearcherID: AAC-5442-2021
Scopus-Author: 5720-8032-016

The article is devoted to the analysis of the current state of legal education reform in Ukraine, the peculiarities of the formation of professional competence of Master of Law in the countries of the European Union, Canada, and the United States.

***The purpose of the article** was to identify the peculiarities of training master's degree holders in law in Ukraine, European Union countries, Great Britain, and the United States, and the possibility of borrowing practical experience in the formation of professional competence of future lawyers into domestic pedagogical practice.*

***Research results.** A comparative analysis of educational programs in the European Union, Great Britain, Canada, and the United States was conducted, which revealed different models of master's program organization: from academic specialization in Germany and France to practice-oriented and flexible programs in Great Britain and a clear distinction between academic and professional training in Canada and the United States. It was shown that foreign experience is characterized by a high level of integration of theory and practice, the use of innovative teaching methods, the development of mentoring institutions, and the creation of conditions for the continuous professional development of lawyers.*

***Conclusion.** It is concluded that there is a need to adapt the best international practices to the domestic legal education system, in particular in the field of practice-oriented training and continuous professional development of lawyers.*

***Key words:** higher education institution, innovative and interactive teaching methods, Master of Law, master's program, professional competence, professional training, trends in legal education, transformation processes, legal education.*

Постановка проблеми. Реформування правової системи України викликало низку трансформаційних процесів у системі вітчизняної підготовки магістрів права. Сучасні тенденції щодо розуміння ступеневої правової освіти, особливо другого (магістерського) рівня, усе більше привертають увагу правників-практиків, оскільки від професійної компетентності фахівців цього рівня безпосередньо залежить правове майбутнє держави. Саме їм необхідно буде розв'язувати складні юридичні питання та проблеми, пов'язані з військовими злочинами РФ проти України, вирішенням долі багатьох громадян стосовно відповідальності за порушення певних норм законодавства у сфері корупції, фінансових та майнових відносин, скоєння інших правопорушень. Слушним у цьому контексті є вивчення міжнародного досвіду підготовки магістрів права та запозичення кращих практик для створення освітніх програм і обрання інноваційних методів формування їх професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Євроінтеграційні процеси в Україні суттєво впливають на формування нової вітчизняної правової системи та висувають нові вимоги до фахових компетенцій магістрів права, що своєю чергою потребує від системи вищої освіти запроваджувати кращі практики закордонного досвіду навчання юристів. В Україні, як і у високорозвинених країнах світу, юридична освіта вважається однією з найпрестижніших. Однак модель підготовки, набір компетенцій, що входять до професійної компетентності правника, суттєво відрізняються. Це пояснюється іншими підходами до освітнього процесу, методами навчання, викладання, залучення здобувачів освіти до практичної складової (навчальні практики і стажування) набуття фахових спеціальних компетенцій.

Питання реформування юридичної освіти в Україні, її особливості, характеристики, специфіка формування професійної компетентності правників та професійної діяльності юристів було досліджено в працях таких учених, як Г. Анісімова [1], Н. Бааджи [2], О. Білічак [3], В. Будкевич [4], П. Горінов [5], Т. Гуменюк [6], О. Максимок [8], У. Парпан [9], О. Писаревська [10], В. Прилишко [11], В. Пугач [12], О. Сутяга [13], О. Федоренко [14] та ін. Більшість досліджень мають ретроспе-

ктивний характер і не дають можливості побачити цілісну концепцію підготовки юристів, запровадження кращих закордонних практик у підготовку юристів на другому (магістерському) рівні поки не існує. Тому виникає потреба поглибленого вивчення процесу підготовки магістрів права закордонних країн, визначення можливих кроків щодо вдосконалення освітніх програм, особливо в частині практичного блоку набуття ними професійної компетентності.

Метою статті є визначення особливостей підготовки магістрів права в Україні, країнах Європейського Союзу, Великої Британії, США та можливості запозичення практичного досвіду формування професійної компетентності майбутніх юристів у вітчизняну педагогічну практику.

Методологія досліджень. У процесі дослідження використано комплексний підхід, що поєднує: порівняльно-правовий метод – для аналізу особливостей підготовки магістрів права в Україні та закордонних країнах (ЄС, Велика Британія, Канада, США); системний аналіз – для виявлення взаємозв'язків між реформуванням юридичної освіти та формуванням професійної компетентності юристів; документальний метод – для опрацювання нормативно-правових актів України та міжнародних стандартів правничої освіти; контент-аналіз – для узагальнення наукових праць вітчизняних і закордонних дослідників, а також звітів Європейської комісії та порівняльний аналіз освітніх програм – для визначення сильних і слабких сторін практичної підготовки магістрів права в різних країнах.

Виклад основного матеріалу. Юридична освіта в Україні перебуває у стані реформування та пошуку найкращих можливостей створення освітніх програм, навчання за якими дозволить майбутнім юристам розв'язувати численні проблеми в різних галузях права. Сучасні дослідження результатів реформування юридичної освіти загалом за останні три роки та освітніх програм вітчизняних закладів вищої освіти з підготовки магістрів права доводять про наявність численних питань щодо їх практичної складової, за рахунок якої здебільшого й відбувається формування професійної компетентності юриста. Треба зазначити, що у звітах Європейської комісії «Україна

2023», «Україна 2024» акцентується увага на необхідності не тільки важливості реформи юридичної освіти, а також забезпечення дієвих механізмів приведення її до європейських стандартів [15; 16]. Серед проблем, що потребують розв'язання на теперішній час, можна виокремити такі: певна несистемність у концептуальних нормативно-правових ініціативах, що не дозволяє прийняти єдиний вектор стратегічного розвитку юридичної освіти та уніфіковану систему щодо напрямів, критеріїв якості освітніх програм, стандартизації професійної підготовки магістрів права, інтеграції сучасних методів навчання та оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності та готовності до юридичної самостійної практики. Не можемо залишити поза увагою проєкт Концепції проєкту Закону України «Про вищу юридичну освіту та первинний доступ до правничої професії» [7], де міститься чітке обґрунтування необхідності та доцільності ухвалення окремого закону, який врегулював би питання підготовки фахівців права в закладах вищої освіти на всіх рівнях здобуття вищої освіти – першому (бакалаврському), другому (магістерському) і третьому (освітньо-науковому) рівнях, дозволяв би впорядкувати суспільні відносини у сфері юридичної освіти, враховуючи вимоги національного законодавства та європейських стандартів.

Важливо наголосити, що одним із ключових нововведень у процесі реформування вищої юридичної освіти в Україні стала заборона перехресного вступу на магістерський рівень за спеціальністю 081 «Право». Згідно з чинними нормативними положеннями право на здобуття ступеня магістра мають винятково особи, які отримали диплом бакалавра саме за цією спеціальністю. Такий підхід спрямований на забезпечення ґрунтовної професійної підготовки майбутніх юристів, запобігання доступу до правничої професії осіб без відповідної базової освіти та підвищення рівня фахової компетентності випускників. Встановлена заборона відповідає міжнародним стандартам правничої освіти, де система підготовки юристів передбачає чітку послідовність етапів спеціалізації та професійної кваліфікації. У цьому контексті важливо розглянути закордонний досвід формування системи юридичної освіти,

що ґрунтується і будується на засадах багаторівневої спеціалізації. Це дозволяє майбутнім фахівцям права опанувати знання й набути фахові спеціальні компетенції в конкретних галузях права – фінансовому, податковому, інформаційному, екологічному, кримінально-виконавчому та ін. Такий підхід сприяє формуванню не тільки високого рівня професійної компетентності юристів, але й їхньої готовності до оперативного реагування на нові виклики правового регулювання та ефективного застосування знань у конкретній правовій сфері. Такий висновок базується на результатах порівняльного аналізу, що подані в таблиці 1.

Результати, подані в таблиці, доводять, що у Великій Британії практична підготовка магістрів права має найбільш системний характер, вирізняється високим ступенем інтеграції теорії та практики.

Таблиця 1 – Результати порівняльного аналізу підготовки магістрів права в країнах Європейського Союзу, Великої Британії, Канаді та США

Країна	Особливості освітньої програми, тривалість	Специфіка та доступ до професії
Велика Британія	Освітні програми: LLM in Legal Practice та LLM in Commercial Law (King’s College London) (King’s College London, 2025a), LLM in International Business Law (University of Manchester), LLM in Human Rights Law (University of Nottingham) (University of Nottingham, 2025), LLM in Professional Legal Practice (University of Law) [13; 19–21]. Тривалість навчання: 10 місяців (повний курс) або 2 роки (заочно). Основа: компетентнісний підхід і практична орієнтова-	Запроваджені та діють різні програми наставництва від юристів-практиків провідних фірм країни. Майбутні правники-магістри залучаються до роботи в юридичних клініках, у т.ч. спеціалізованих (сімейного права, міграційного права, кримінальної юстиції, фінансового права, прав людини, ін.), проведення аналізу

	ність навчання в конкретній галузі та орієнтовано на специфіку конкретної галузі права, актуальні вимоги правничої професії. Інтерактивні форми й методи навчання: «guest lectures» та воркшопи від партнерів провідних юридичних фірм, багатоденні майстер-класи від адвокатів, соліситорів, провідних юристів; практико-орієнтовані тренінги, юридичні практики у форматі «real-world talks», залучення до проведення юридичного аудиту, підготовки правових позицій для міжнародних арбітражних спорів, участь майбутніх фахівців у галузевих форумах і кар'єрних заходах, міжнародні стажування та виконання дослідницьких проєктів тощо.	матеріалів справ, складання процесуальних документів. Лондонські університети (UCL, QMUL) мають глобальне визнання, пропонують інтенсивні програми. Велика увага приділяється етичній культурі правників.
Франція	Основа: компетентнісний підхід та практична орієнтованість навчання в конкретній галузі права. Тривалість навчання: 1–2 роки (60–120 ECTS). Програми «Master in Law» (магістр права) дають право вибору між професійною та дослідницькою магістратурою. Професійна магістратура орієнтована на формування компетенцій у сфері європейського права, права людини, арбітражу, бізнес-права, міжнародного публічного права, ін.	Особлива увага приділяється формуванню здатності в майбутнього фахівця до синтезування інформації, складанню академічного письма, усного публічного мовлення, розумінню та вмінню застосовувати методологічну точність у використанні документальних ресурсів та ін. Не завжди дає право

	Після закінчення дослідницької – фахівці можуть продовжувати науково-дослідницьку діяльність в аспірантурі та/або працювати здебільшого в дипломатичних установах [10].	на практику; обов’язково потрібна базова юридична освіта (LLB/бакалавр права).
Німеччина	Магістерські програми з права Master of Laws (LLM) 1 мають широкую спеціалізацію та міжнародну орієнтацію. Тривалість програм 1–2 роки (60–120 ECTS). Спеціалізації: міжнародне право, європейське право, бізнес-право, права людини, арбітраж, підприємницьке право. Для вступу потрібно мати ступінь бакалавра. Інтерактивна форма навчання: практико-орієнтовані кейси та тренінги в певній юридичній сфері. Випускник є «кандидатом» у юристи. Має пройти стажування на певній посаді та скласти іспит [17].	Більшість навчальних програм доступні англійською, тому є привабливими для іноземних студентів. Під час навчання створюється мультикультурне середовище. Розвинений інститут наставництва для осіб, які здобувають ступінь магістра. У ролі наставників можуть бути магістрант старшого курсу або юристи-практики.
США	Програми LLM, Master of Legal Studies вимагають від абітурієнта високого рівня критичного мислення, навичок викладання своїх думок у документах. Освітні програми тривають 1 рік (LLM), 12–18 місяців (MLS), наповнені загальнообов’язковими та вибірковими предметами. Під час навчання використо-	Розвинений інститут наставництва від практикуючих юристів. В освітній програмі обов’язково передбачений великий вибір спеціалізацій: корпоративне право, міжнародне право, технологічне право та ін.

	вують методи імітаційного моделювання судових процесів, судових дебатів, роботи в офісі, що пов'язана зі складанням правових документів, а також ділові ігри. Випускник є «кандидатом» у юристи з обов'язковим складанням іспиту після стажування на певній посаді [20].	
Канада	Програми LL.M, Master of Laws тривають 1–2 роки та реалізуються на основі компетентнісного підходу. Програми мають чітку практичну орієнтованість та вимагають попереднього закінчення 4-річного курсу загальноуніверситетського навчання, наявності диплома бакалавра гуманітарних наук або бакалавра технічних наук, або не менше 60 кредитів ECTS протягом 3 років навчання на бакалавраті. Майбутні фахівці можуть отримати диплом магістра одночасно з публічного (включно з кримінальним) і приватного права. Програми підготовки магістрів мають міждисциплінарний характер та базуються на застосуванні інтерактивних методів навчання: тренувальні судові дебати, участь у роботі юридичних клінік тощо [22].	Кожен університет визначає свої умови вступу, відсутні єдині вступні іспити. Вступне випробування правничої школи містить завдання, під час якого абітурієнт має продемонструвати здатність розуміння певного уривку правничого тексту, вміння зробити логічні висновки, високий рівень критичного мислення, навички аргументації.

Німеччина та Франція роблять акцент на європейському праві та інтеграції; магістратура часто є академічною, а не

професійною. Велика Британія пропонує більш гнучкі й короткі програми, орієнтовані на міжнародних студентів, а навчання в магістратурі Канади має дослідницький характер, потребує ліцензування практичної діяльності за кожним напрямом досліджень. Канада і США суворо розмежують академічну магістратуру та професійний доступ до адвокатури. Усі магістерські програми передбачають створення інноваційного освітнього середовища та застосування інтерактивних методів навчання практико-орієнтованого характеру.

Висновки. Проведений аналіз закордонного досвіду підготовки магістрів права засвідчує, що: а) для здобуття рівня «магістр» здобувачі мають обов'язково мати ступінь бакалавра та визначитися з напрямом подальшої спеціалізації, які в рамках магістерських програм пропонує заклад вищої освіти; б) підготовка майбутніх фахівців у закладах вищої освіти здійснюється на підставі компетентнісного та практико-орієнтованого підходів та забезпечується інноваційними методами навчання; в) професійна компетентність магістрів потребує знань і навичок у сфері розуміння взаємодії між міжнародним, національним (внутрішнім) та європейським правом, риторичних устних і письмових вмінь, логіки аргументування, складання правових документів та готовності до розв'язання складних правових ситуацій; г) у Німеччині та Франції розвинені інститути наставництва для майбутніх магістрів права, роботу яких забезпечують юристи-практики; д) реформа юридичної освіти України має відбуватися з урахуванням міжнародного досвіду підготовки магістрів права та передбачати гнучкість у моделях безперервного професійного розвитку юристів, що відповідатиме сучасним викликам і міжнародним зобов'язанням нашої країни.

Список використаних джерел

1. Анісімова Г. В. Особливості і тенденції розвитку вищої юридичної освіти в Україні. *Scientific and pedagogic internship*. Poland, 2020. С. 13–18.
2. Бааджи Н. А. Модернізація юридичної освіти в Україні: виклики, перспективи та роль у захисті прав людини. *Науковий вісник*

Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2024. № 72. С. 148–151.

3. Білічак О. Реформа юридичної освіти в Україні: проблеми і виклики. *Освітня аналітика України.* 2019. № 3 (7). С. 57–68.

4. Будкевич В. А. Короткий історико-педагогічний аналіз передумов формування сучасної системи підготовки магістрів права в Україні у 90-х рр. ХХ століття. *Вісник науки і освіти.* 2025. № 5 (35). С. 1120–1127.

5. Горінов П. В., Макарова О. В. Теоретико-правові засади реформування вищої юридичної освіти в Україні в контексті європейської інтеграції. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. № 1. С. 22–26.

6. Гуменюк Т. І. Актуальні питання реформування юридичної освіти в Україні. *Legal education and science as the need of the hour: new european challenges.* 2021. С. 10–14. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-148-0-2> (дата звернення: 29.01.2026).

7. Концепція проекту Закону України про вищу юридичну освіту та первинний доступ до правничої професії: проект від 12.09.2024. URL: <https://kompravpol.rada.gov.ua/news/notice/75193.html> (дата звернення: 29.01.2025).

8. Максимюк О. Д., Грекул-Ковалик Т. А. Доступ до юридичної освіти в країнах континентальної системи права. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2022. № 9. С. 47–50.

9. Парпан У. Реформування юридичної освіти: зарубіжний досвід та українські реалії. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* 2017. № 861. С. 320–327.

10. Писаревська О. В. Методологічні аспекти формування професійної компетентності майбутніх юристів в університетах Франції. *Молодь і ринок.* 2019. № 6 (173). С. 152–157.

11. Прилипко В. М., Заверуха Ю. Г., Кушевська Н. М. Актуальні виклики та тенденції у сфері професійної підготовки юристів в Україні. *Наука і техніка сьогодні.* 2024. № 2 (30). С. 655–669.

12. Пугач В. В. Формування професійної компетентності майбутнього правознавця. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* 2022. Вип. 65. С. 174–183.

13. Суяга О. Практична підготовка магістрів права в університетах Великої Британії. *Порівняльна професійна педагогіка.* 2025. № 15 (2). С. 179–188.

14. Федоренко О. Зміст професійної компетентності юриста. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи.* 2018. С. 87–93.

15. Commission staff working document. Ukraine 2023 Report. 151 p. URL: https://neighbourhoodenlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf (дата звернення: 29.01.2026).

16. Commission staff working document. Ukraine 2024 Report. 103 p. URL: <https://me.gov.ua/view/26b46d87-bbab-4c21-bcbad66ea4015493> (дата звернення: 29.01.2026).

17. Best Law Master's Programs in Germany for 2026. URL: <https://programs.studying-in-germany.org/subject-law/study-level-master-degree/> (дата звернення: 29.01.2026).

18. LLM Programs in Germany. Top 90 LLM Programs in Germany 2026. *LLM GUIDE*. URL: <https://llm-guide.com/schools/europe/germany> (дата звернення: 29.01.2026).

19. LLM in Intellectual Property Law. University College London. 2025. URL: <https://www.ucl.ac.uk> (дата звернення: 29.01.2026).

20. LLM Legal Practice. University of Law. 2025. URL: <https://www.law.ac.uk/study/postgraduate/law/llm-sqe-1-and-2/> (дата звернення: 29.01.2026).

21. LLM Human Rights Law. University of Nottingham. 2025. URL: <https://www.nottingham.ac.uk> (дата звернення: 29.01.2026).

22. All LL.M. Programs in Canada. All 20 LLM Programs in Canada 2026. *LLM GUIDE*. URL: <https://llm-guide.com/schools/americas/canada> (accessed 29 January 2026).

References

1. Anisimova, G. V. (2020), "Features and trends in the development of higher legal education in Ukraine", *Scientific and pedagogic internship*, Poland, pp. 13–18.

2. Baadzhy, N. (2024), "Modernization of legal education in Ukraine: challenges, prospects and pole in human rights protection", *Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Jurisprudence*, № 72, pp. 148–151.

3. Bilichak, O. (2019), "Reform of legal education in Ukraine: problems and challenges", *Educational Analytics of Ukraine*, № 3 (7), pp. 57–68.

4. Budkevych, V. A. (2025), "Brief historical and pedagogical analysis of the prerequisites for the formation of the modern system of masters of law training in Ukraine in the 1990s of the 20th century", *Bulletin of Science and Education*, № 5 (35), pp. 1120–1127.

5. Gorinov, P. V. and Makarova, O. V. (2025), "Theoretical and legal foundations for reforming higher legal education in Ukraine in the context

of European integration", *Juridical Scientific and Electronic Journal*, № 1, pp. 22–26.

6. Humeniuk, T. I. (2021), "Actual issues of legal education reform in Ukraine", *Legal education and science as the need of the hour: new european challenges*, pp. 10–14. available at: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-148-0-2> (accessed 29 January 2026).

7. Ukraine (2024), *Concepts of the draft Law of Ukraine on higher legal education and initial access to the legal profession* : draft dated September 12, 2024, available at: <https://kompravpol.rada.gov.ua/news/notice/75193.html> (accessed 29 January 2026).

8. Maksymiuk, O. D. and Hrekul-Kovalik, T. A. (2022), "Access to legal education in countries with a continental legal system", *Legal Scientific Electronic Journal*, № 9, pp. 47–50.

9. Parpan, U. (2017), "Legal education reform: foreign experience and Ukrainian realities", *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Legal Sciences*, № 861, pp. 320–327.

10. Pysarevska, O. V. (2019), "Methodological aspects of forming the professional competence of future lawyers at the universities of France", *Young & market*, № 6 (173), pp. 152–157.

11. Prylypko, V. M., Zaverukha, Yu. H., Kushevska, N. M. (2024), "Current challenges and trends in the field of professional training of lawyers in Ukraine", *Science and Technology Today*, № 2 (30), pp. 655–669.

12. Pugach, V. (2022), "Formation of professional competence future lawyer", *Modern information technologies and innovative teaching methods in the training*, Iss. 65, pp. 174–183.

13. Sutyaga, O. (2025), "Practical training of law masters at universities in Great Britain", *Comparative Professional Pedagogy*, № 15 (2), pp. 179–188.

14. Fedorenko, O. (2018), "Content of professional competence of the lawyer", *Pedagogical Innovations: Ideas, Realities, Perspectives*, pp. 87–93.

15. European Commission (2023), Commission staff working document, *Ukraine 2023 Report*, 151 p., available at: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/202311/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf (accessed 29 January 2026).

16. European Commission (2024), Commission staff working document, *Ukraine 2024 Report*, 103 p., available at: <https://me.gov.ua/view/26b46d87-bbab-4c21-bcba-d66ea4015493> (accessed 29 January 2026).

---

17. Best Law Master's Programs in Germany for 2026, available at: <https://programs.studying-in-germany.org/subject-law/study-level-master-degree/> (accessed 29 January 2026).

18. LLM Programs in Germany, Top 90 LLM Programs in Germany 2026,| *LLM GUIDE*, available at: <https://llmguide.com/schools/europe/germany> (accessed 29 January 2026).

19. University College London (2025), LLM in Intellectual Property Law, available at: <https://www.ucl.ac.uk> (accessed 29 January 2026).

20. University of Law (2025), LLM Legal Practice, available at: <https://www.law.ac.uk/study/postgraduate/law/llm-sqe-1-and-2/> (accessed 29 January 2026).

21. University of Nottingham (2025), LLM Human Rights Law, available at: <https://www.nottingham.ac.uk> (accessed 29 January 2026).

22. All LL.M. Programs in Canada, All 20 LLM Programs in Canada 2026,| *LLM GUIDE*, available at: <https://llmguide.com/schools/americas/canada> (accessed 29 January 2026).

Дата першого надходження статті до видання: 02.01.2026.

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.01.2026.

Дата публікації (оприлюднення): 23.03.2026.